

Hekkende sjøfugl i Buskerud 2015 – Drøbaksund og Vestfjorden

Ærfuglkall som løper i gang før oppflukt. Foto Morten Bergan.

Av

Geir S. Andersen og Morten Bergan

Norsk Ornitologisk Forening,
avd. Oslo og Akershus

Sammendrag

Årets tellinger viste en oppgang på 22 % i antall hekkende par sjøfugl i rapportområdet. Totalt fant vi 1130 hekkende par av de artene tellingene omfatter, mot 924 i 2013. Oppgangen skyldes i hovedsak en kraftig vekst i hettemåkekoloni på Hjelpskjæra. Alle de tre store måkeartene minket i antall, øvrige bestander endret seg lite. Storskarv, som ble funnet hekkende i registreringsområdet for første gang i 2013, ble ikke funnet hekkende i år.

Omkring 96 % av bestanden hekket på fredete lokaliteter, en økning fra 2013.

Bakgrunn

Indre Oslofjord har et rikt fugleliv, men er også friluftsområde for befolkningen i Stor-Oslo med omegn. Det innebærer at sjøfuglenes hekkeplasser, oppvekstområde og næringsområder i sommerhalvåret er sterkt preget av mye menneskelig aktivitet, både i strandsonen og til sjøs. Det er konkurranse om bruken av skjær, holmer og strender.

Utover på 1970-tallet ble konflikten mellom sjøfugler og friluftsliv viet mye oppmerksomhet. 4 lokaliteter i rapportområdet ble fredet i 1978, ytterligere 4 i 2009, slik at det fra 2011 var 8 fredete lokaliteter i Buskeruddelen av indre Oslofjord fra Drøbaksund til Vestfjorden.

For å følge utviklingen av sjøfuglbestandene, gjennomfører NOF OA (ved Geir S. Andersen og Morten Bergan) på oppdrag av Fylkesmannen i Buskerud jevnlig tellinger av hekkebestandene av de ulike sjøfuglartene. Denne rapporten viser resultatet av tellingene i Drøbaksund og Vestfjorden i 2015, forrige telling i samme område ble gjort i 2013.

Metode og feltarbeid

Tellingene er som vanlig gjennomført som reirtellinger, i år 16. mai. På de fleste lokalitetene har vi gått i land, på enkelte mindre og oversiktlige lokaliteter ble rugende fugler talt fra båt. Da mange makrellterner ennå ikke har startet hekkingen i midten av mai, har man i Oslo og Akershus en egen «ternetelling» omkring 10. juni. Så er ikke tilfellet i Buskerud. Ternetallene er derfor ganske sikkert lavere enn den virkelige bestanden.

Tellerapportene for 2007, 2009 og 2013 ligger til nedlasting på:

<http://nofoa.no/Sider/Saksarkiv/Arkiv.php?search=&topic=12#toppen>

Resultater

Årets tellinger ga 1130 par sjøfugl totalt, eksklusive gravand og siland, som vi bare teller voksne individer av (ikke reir). Dette er en oppgang fra 924 i 2011. 1086 par hekket på fredete lokaliteter (opp fra 865 i 2013).

Den totale oppgangen på 206 hekkende par skyldes i hovedsak veksten i hettemåkekolonien på Hjelpskjæra fra 117 til 450 par. Alle de tre store måkeartene viste tilbakegang. Øvrige arter viste i hovedsak ganske stabile bestander, men både for knoppsvane (5 par) og hvitkinngås (15 par) registrerte vi den høyeste hekkebestanden noensinne. Storskarv, som ble funnet hekkende med ett par i rapportområdet i 2013, var i år forsvunnet som hekkefugl.

Se Artsgjennomgang under for en detaljert gjennomgang av de enkelte artene. Fullstendige resultater, med antall par av hver art per lokalitet, er vist i tabell 1. Vi har også kommentert bestandsendringer for hver enkelt fredet lokalitet.

Forklaring på kolonneoverskriftene i tabell 1 og de mindre tabellene for de fredete lokalitetene er som følger:

Ss=storskarv, **Ks**=knoppsvane, **Kg**=kanadagås, **Hg**=hvitkinngås, **Gg**=grågås, **Sa**=stokkand, **Æf**=ærfugl, **Tj**=tjeld, **Rs**=rødstilk, **Hm**=hettemåke, **Fm**=fiskemåke, **Gm**=gråmåke, **Sm**=sildemåke, **Sb**=svartbak, **Mt**=makrellterne

1) Fredete lokaliteter

Storskjær; Hurum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Kns	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	166	1				12	1		123	26	3
2011	205	1		3		55	1		115	28	2
2013	265	1		1		58	1		159	40	5
2015	211	1	2		1	54	2	2	83	60	6

En markert nedgang for gråmåken ser ut til å ha gitt rom for en stor oppgang for sildemåken. For begge arter er Storskjær den viktigste hekkplassen i rapportområdet. Hvitkinngås hekket på lokaliteten for første gang.

Hjelpskjæra; Røyken – naturreservat opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Kg	Æf	Tj	Hm	Fm	Sm	Mt
2009	13	1		2			3	1	6
2011	9	1				1	2		5
2013	123	1			2	117	3		
2015	460	1	1		1	450	3		4

Hettemåkekolonien har vokst betraktelig og er fremdeles den eneste hekkelokaliteten for arten i rapportområdet. Fordelingen av hekkende sjøfugler mellom Østre og Vestre Hjelpskjær er vist i tabell 1.

Sundbyholmene; Røyken – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ssk	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	272				5	1	1	85	2	2	77	88	11
2011	347				4			158	1		63	110	11
2013	248	1	1	1	8			84	1	1	56	84	11
2015	237				6			112	3		56	48	12

En markert nedgang for sildemåke, men en økning for ærfuglen. Ellers ganske stabilt. Det var mange tomme måkereir, spesielt på Søndre Sundbyholmen. Noe har skjedd her før tellingene våre. Fordelingen mellom Søndre, Midtre og Nordre Sundbyholmen er vist i tabell 1.

Demmekilskjæra; Røyken – naturreservat opprettet i 2009

År	Sum	Kg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Mt
2009	14		4	1	2	6	1	
2011	7			1		4	2	
2013	9			1		5	2	1
2015	7	1	1	1		2	2	

Liten endring.

Høvikskjæra; Røyken – naturreservat opprettet i 2009

År	Sum	Ks	Hg	Æf	Tj	Rs	Gm	Sm	Sb
2009	125		2	51		1	35	23	13
2011	120		2	64	1		16	24	13
2013	95		3	35			18	21	18
2015	107	1	4	55			20	19	8

Svært liten endring for de fleste arter, med unntak av en markert oppgang igjen for ærfugl og en nedgang for svartbaken. Knoppsvane er ny art for lokaliteten. Trolig er det parene som i 2013 hekket på Sundbyholmen som har flyttet på seg.

Dyna; Røyken – naturreservat opprettet i 2009

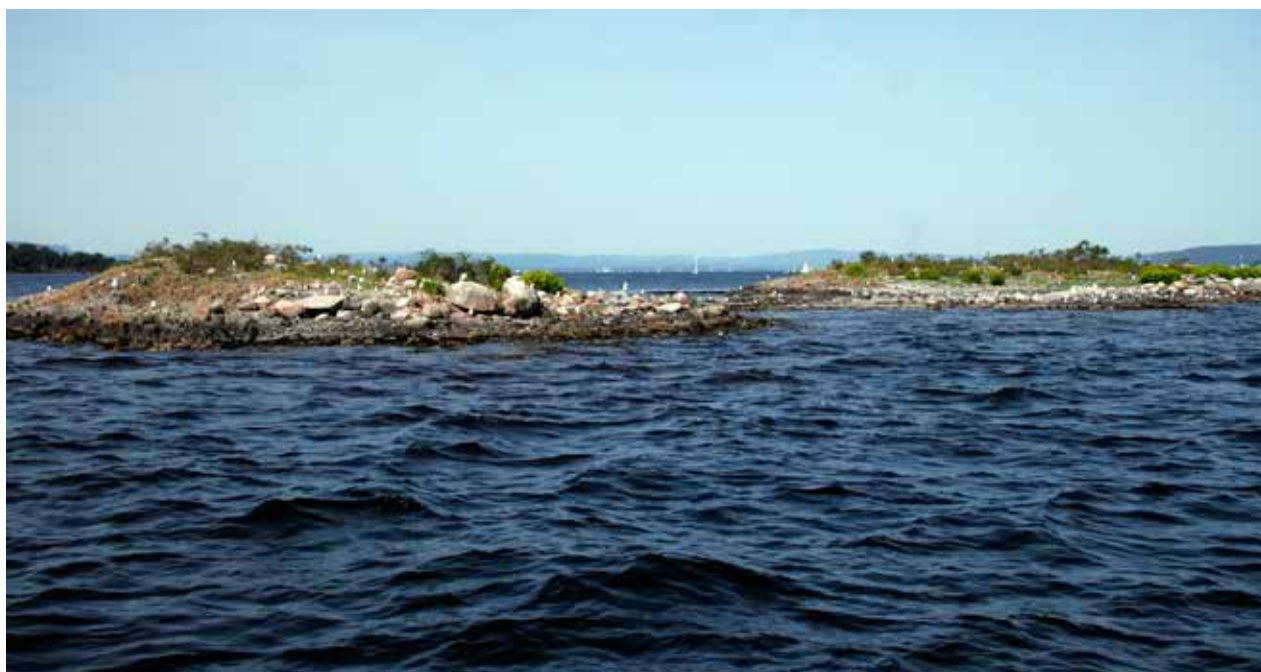
År	Sum	Kg	Sa	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	39			13		8	13	5	
2011	52			24		7	18	3	
2013	55	1		22	1	15	14	1	1
2015	30		1	11		8	9	1	

Generelt en nedgang for de fleste artene siden 2013. Fordelingen på henholdsvis Dyna, Flåskjær og Skurven er vist i tabell 1.

Gjeitungsholmen; Røyken – naturreservat opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	40				2	2		20	13	2		1
2011	73		2		14		3	14	31	3	1	5
2013	71	3	1	2	12	4		15	30	3	1	
2015	34	3			3	1		12	10	4	1	

Markert nedgang, som på nærliggende Dyna.

Høvikskjæra. Foto Morten Bergan.

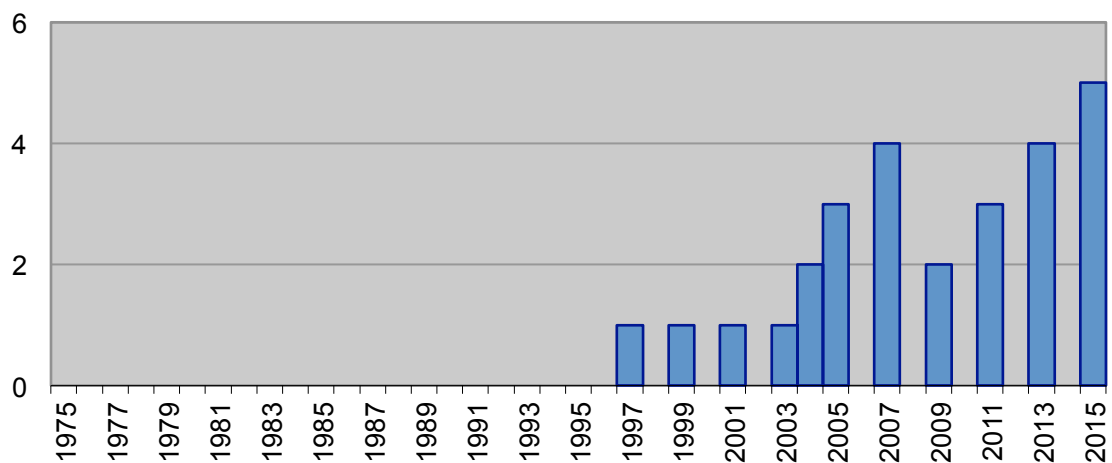
2) Artsgjennomgang

Figurene under er tegnet på grunnlag av tellinger i perioden 1980–2015. Fra 1980 til og med 1989 ble området talt årlig. Deretter var det et opphold til 1995, hvorefter området er talt opp annethvert år. Dette er viktig å ha i minne når man studerer figurene. For enkelte arter er det også talt opp antall hekkende par i noen mellomår. Markering av antall i figurene før 1980 refererer til mer tilfeldig informasjon, markering av antall i liketalls årstall etter 1990 refererer til spesialtellingene.

Storskarv (Ss) *Phalacrocorax carbo*

Ingen hekkende par i år, etter at arten ble funnet hekkende for første gang i denne delen av fjorden i 2013. Nærmeste hekkeplass er i Drammensfjorden.

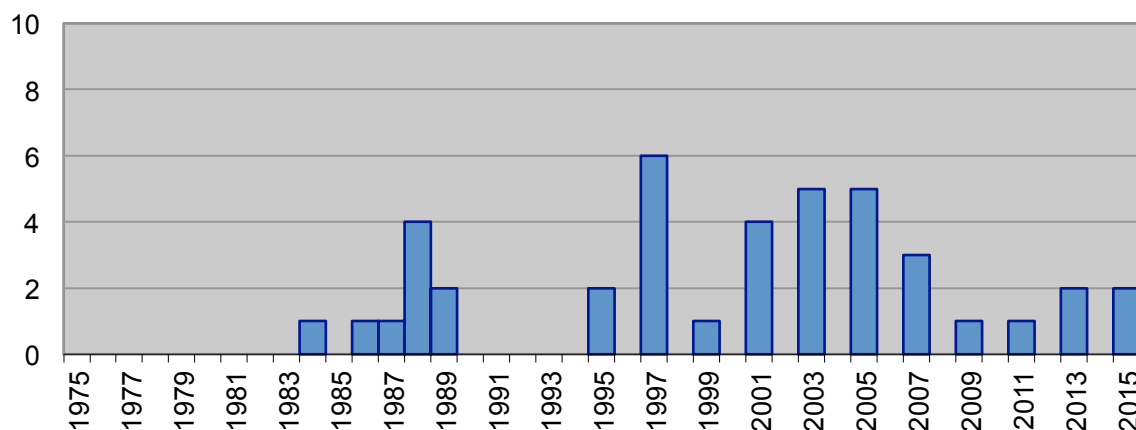
Knoppsvane (Ks) *Cygnus olor*

Figur 1. Antall hekkende par knoppsvane 1980–2015

5 hekkende par, ytterligere opp fra de 4 i 2013. 2 par lå på reir i Sætrepollen, kun et par hundre meter fra hverandre. Normalt forsvaret knoppsvanene territoriet sitt svært aggressivt mot artsfrender.

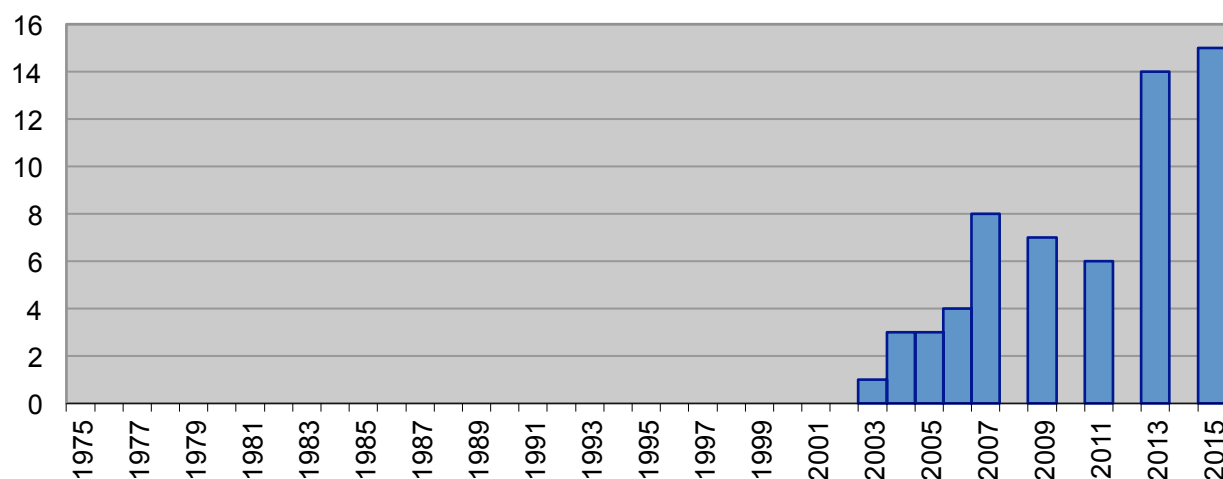
Kanadagås (Kg) *Branta canadensis*

Figur 2. Antall hekkende par kanadagås 1980–2015

To hekkende par, som sist, nå henholdsvis på Hjelpskjæra og Demmekilskjæra. Dette er omtrent som normalt for rapportområdet.

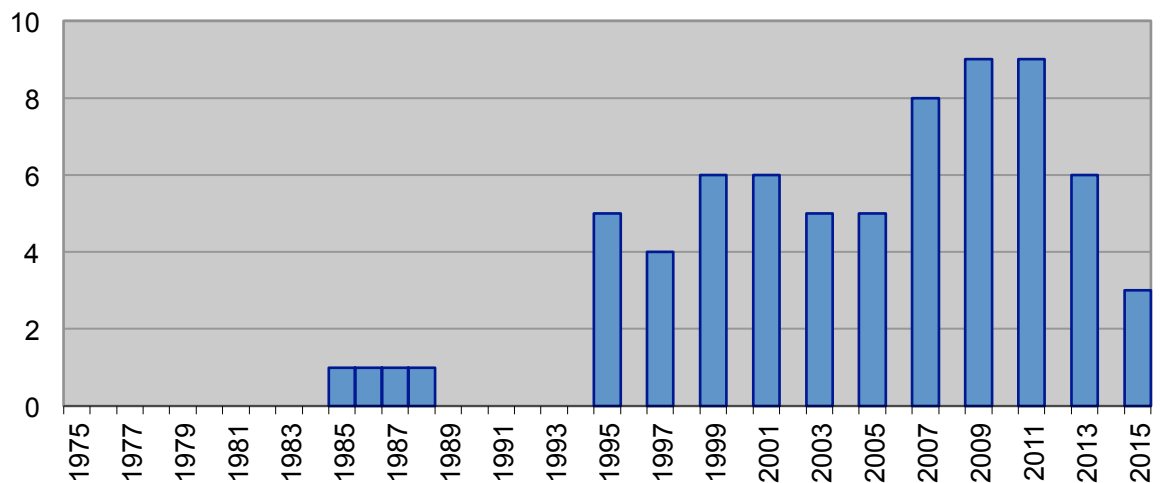
Hvitkinngås (Hg) *Branta leucopsis*

Figur 3. Antall hekkende par hvitkinngås 1980–2015

15 hekkende par er ytterligere en liten oppgang fra 2013, og ny rekord igjen.. Det var fire par på både Søndre Sundbyholmen og Høvikskjæra, tre på Geitungholmen og to hver på Nordre Sundbyholmen og Storskjær.

Grågås (Gg) *Anser anser*

Figur 4. Antall hekkende par grågås 1980–2015

3 hekkende par. Etter en stadig økning siden etableringen midt på 1980-tallet, med en topp med 9 par i 2009 og 2011 og 6 par i 2013, så er dette en overraskende utvikling. Det kan tenkes at det kan ha vært en gruppe av klekte kull et sted som gikk under radaren vår. Bestanden lenger inn i fjorden har holdt seg stabil de siste årene.

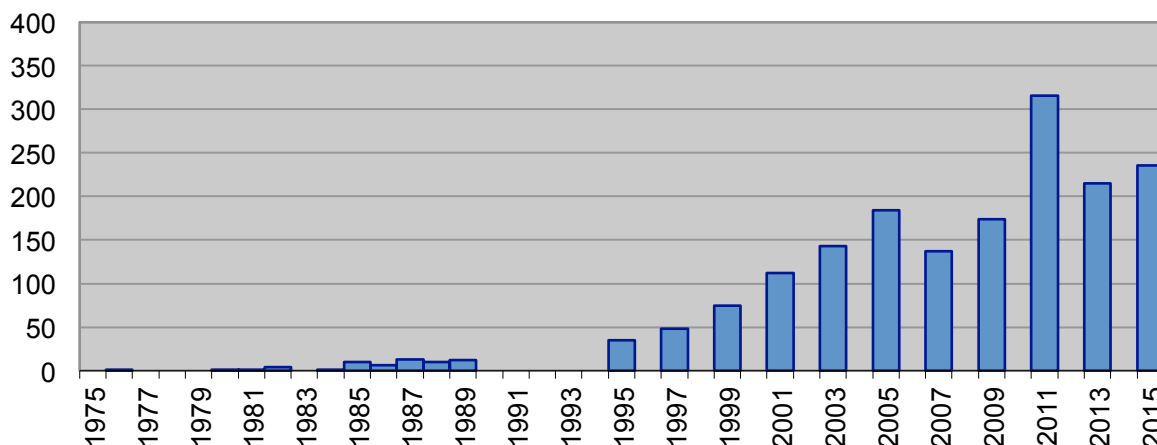
Gravand *Tadorna tadorna*

5 individer talt, det høyeste tallet siden 2005.

Stokkand (Sa) *Anas platyrhynchos*

To hekkende rugende hunner på henholdsvis Storskjær og Dyna. Det er gjennomsnittet for de siste 20 årene.

Ærfugl (Æf) *Somateria mollissima*

Figur 5. Antall hekkende par ærfugl 1980–2015

236 reir er en oppgang fra 215 i 2013. De største koloniene var 70 reir på Søndre og 55 reir på Nordre Sundbyholmen, 54 reir på Storskjær og 42 reir på Høvikskjæra. Mellomårsvariasjoner i antall hekkende par kan skyldes lokale forflytninger mellom ulike deler av Oslofjorden. Mens arten øker i indre Oslofjord, så minker den i Ytre Oslofjord og Skagerrak.

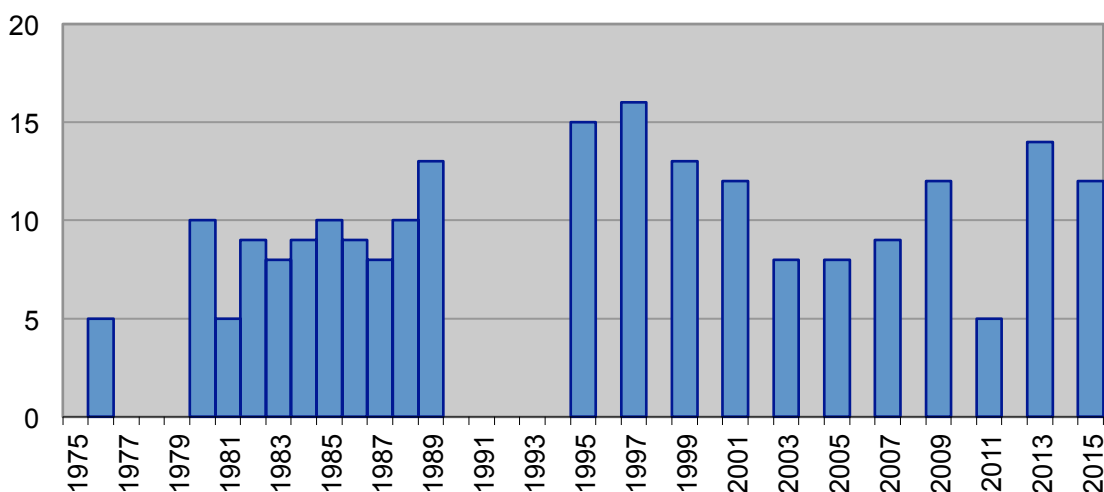
Siland *Mergus serrator*

Vi talte opp 26 individer på vann og strand, omtrent som gjennomsnittet de siste 20 årene.

Rødstilk (Rs) *Tringa totanus*

Heller ikke i år ble arten registrert på noen lokaliteter, og den må regnes som utgått i denne delen av Buskerudskjærgården. Flere faktorer virker trolig inn, som dårligere næringstilgang på mudderflatene på grunn av rensing av avløpsvann, færre sikre hekkel plasser på grunn av hettemåkens tilbakegang og øket predasjon på reir og unger som følge av økning av bestandene av de store måkeartene.

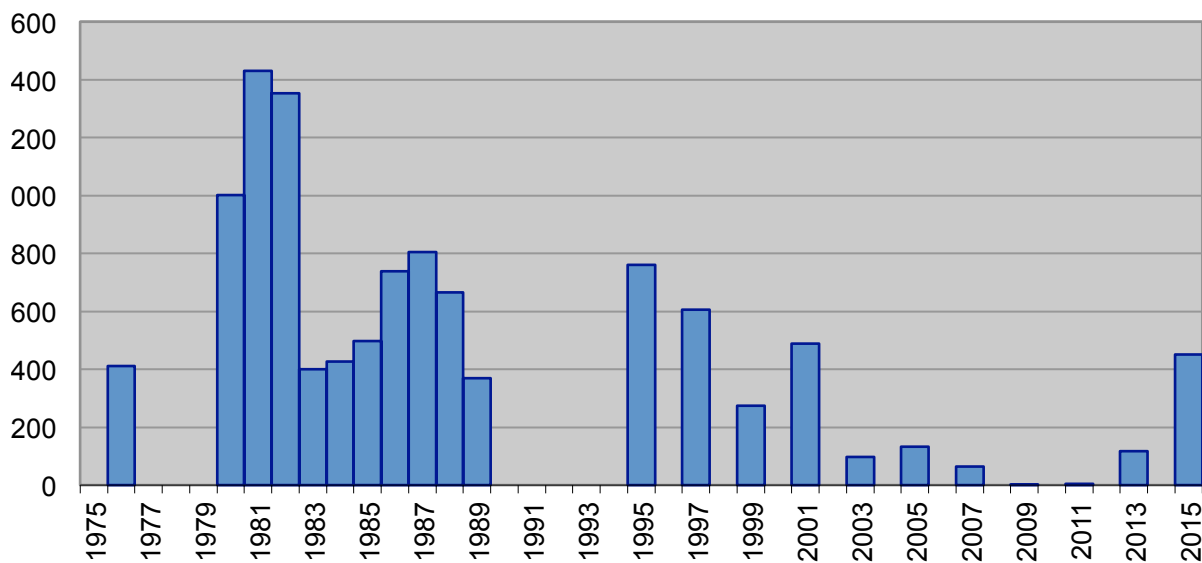
Tjeld (Tj) *Haematopus ostralegus*

Figur 6. Antall hekkende par tjeld 1980–2015

12 hekkende et par er riktig nok en liten nedgang fra de 14 i 2013, men et relativt høyt tall sett over et lengre tidsrom.

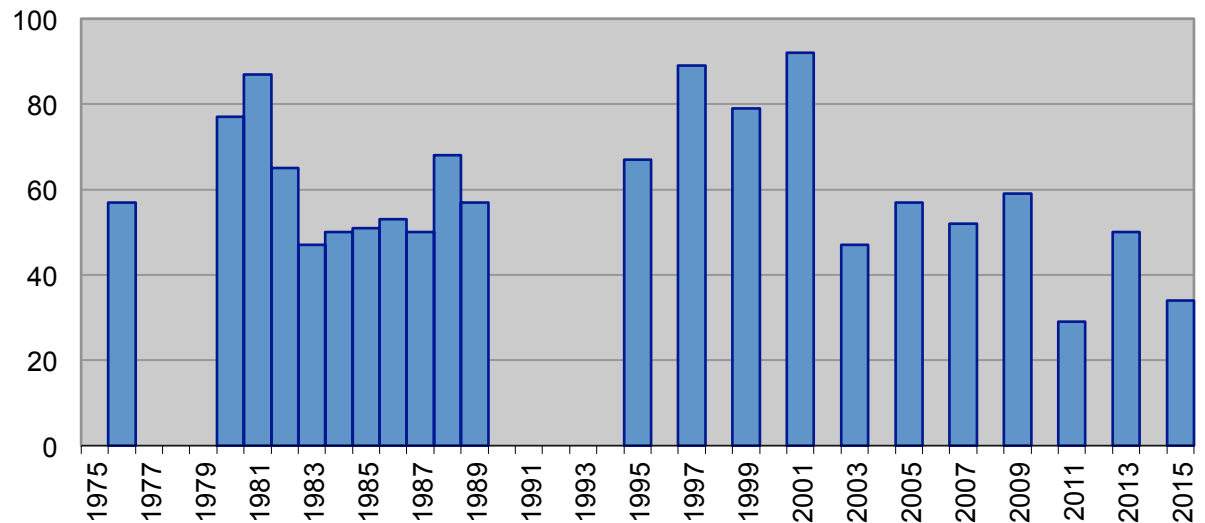
Hettemåke (Hm) *Larus ridibundus*

Figur 7. Antall hekkende par hettemåke 1980–2015

450 par er en kraftig økning og det høyeste antallet siden 2001. Alle parene hekket på Hjelpskjæra. Arten går fremdeles tilbake i områdene lenger inn i fjorden, men også her var det nyetablering rett øst av rapportområdet i Buskerud. For første gang på 25 år var det samlet sett en liten oppgang for indre Oslofjord (inklusive Oslo og Akershus). Kanskje vi har sett bunnen for arten?

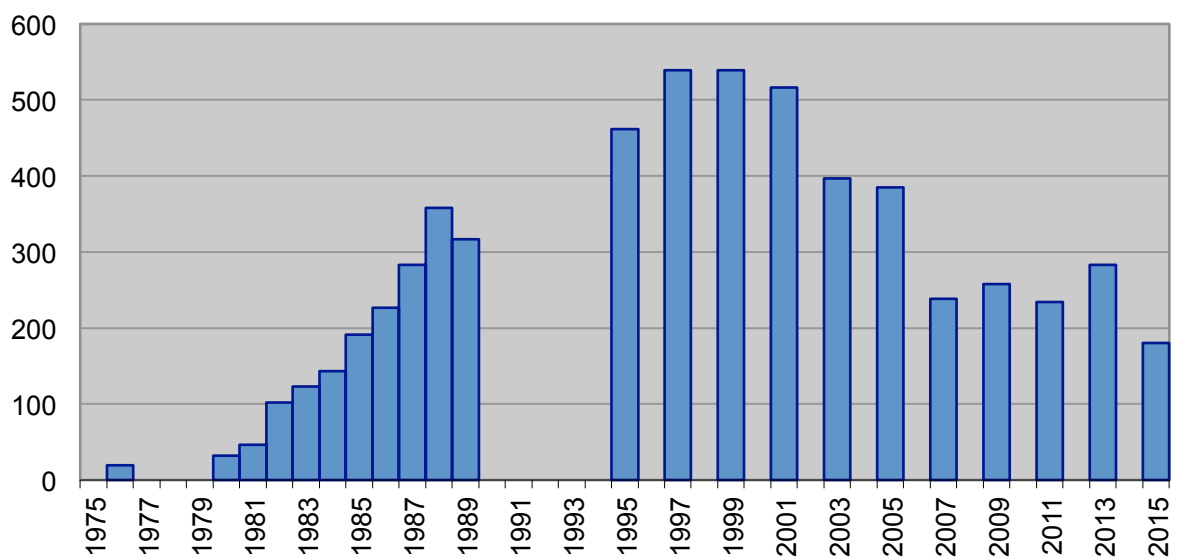
Fiskemåke (Fm) *Larus canus*

Figur 8. Antall hekkende par fiskemåke 1980–2015

34 hekkende par gjør dette året til det nest svakeste for arten, det svakeste var 2011 med 29 par. De største koloniene var 12 par på Geitungholmen og 7 par på Ramtonholmen.

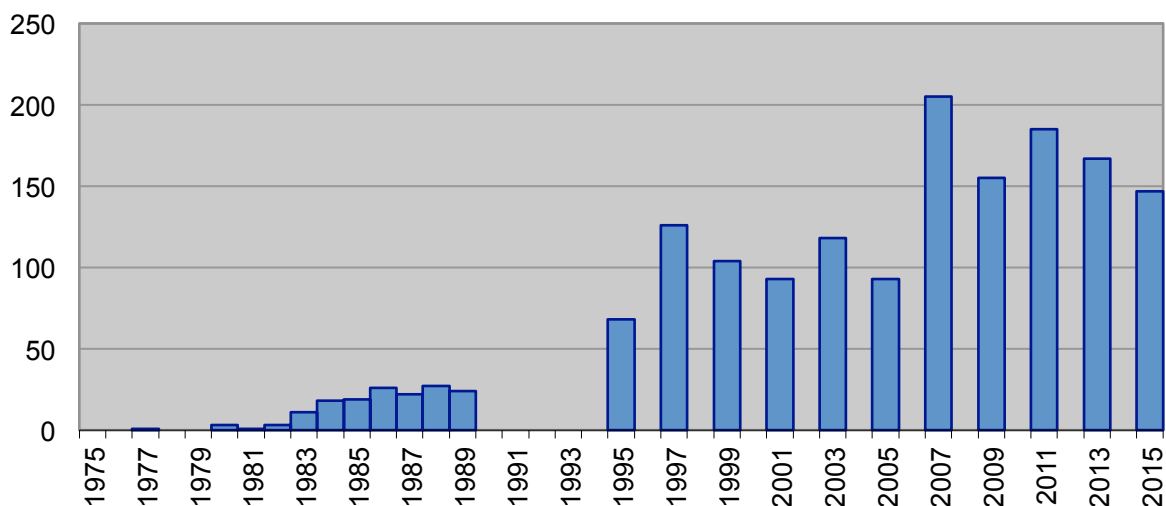
Gråmåke (Gm) *Larus argentatus*

Figur 9. Antall hekkende par gråmåke 1980–2015

180 par er en sterk nedgang fra 283 par i 2013, og det laveste siden 1984. Arten går også tilbake lenger inn i fjorden. Storskjær i Hurum holdt 83 par. Deretter fulgte 33 par på Nordre Sundbyholmen, 23 par på Søndre Sundbyholmen og 20 par på Høvikskjæra.

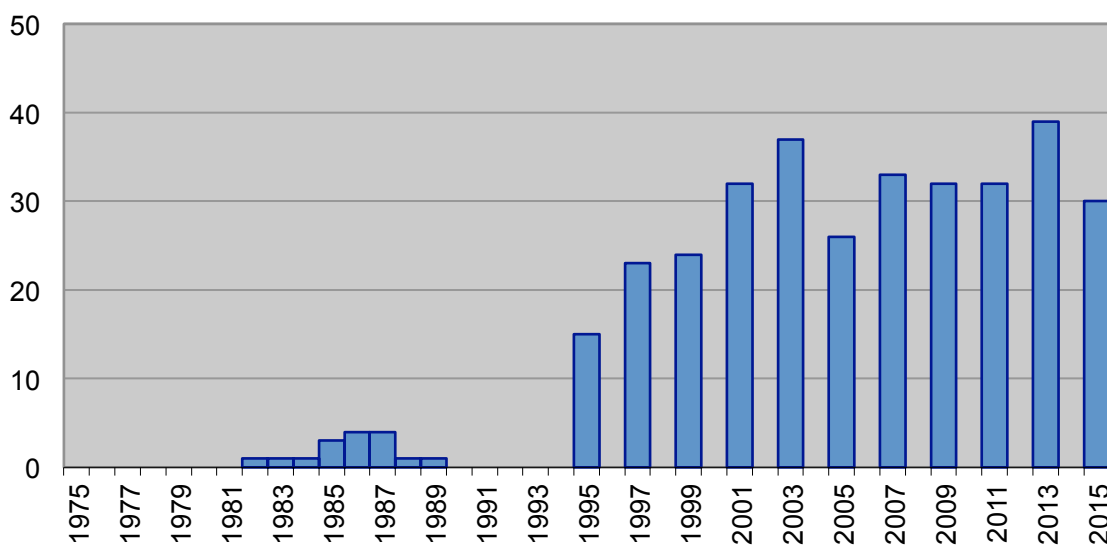
Sildemåke (Sm) *Larus fuscus*

Figur 10. Antall hekkende par sildemåke 1980–2015, med et tilfeldig funn også fra 1977

Fortsatt en liten nedgang fra 167 par i 2013 til 147 par i år. Arten gikk også tilbake lenger inn i fjorden. De største koloniene var Storskjær med 60 par og Nordre Sundbyholmen med 32 par.

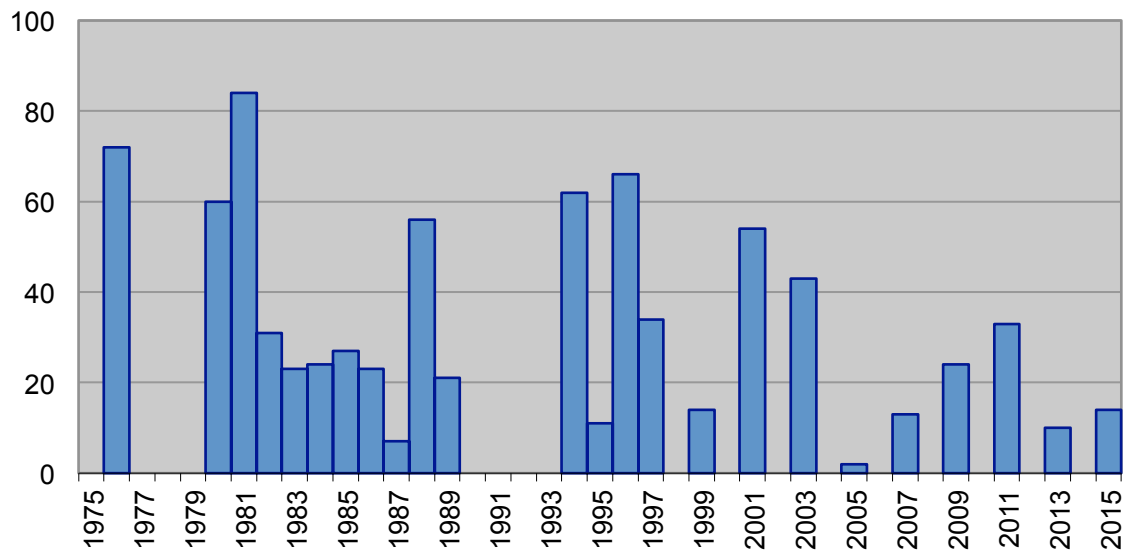
Svartbak (Sb) *Larus marinus*

Figur 11. Antall hekkende par svartbak 1978–2015

30 par var en nedgang fra rekordnivået på 39 par i 2013, men omtrent som normalt for de siste 15 årene. Både Høvikskjæra og Søndre Sundbyholmen holdt 8 par, Storskjær 6 par.

Makrellterne (Mt) *Sterna hirundo*

Figur 12. Antall hekkende par makrellterne 1980–2015

14 par, 10 på Sandpollskjær og 4 på Østre Hjelpskjær. Fremdeles svært lavt i et langt perspektiv, men feltarbeidet var relativt tidlig i år og det var tross alt en oppgang fra 10 par i 2013.

Med hele 12 par på de tre Sundbyholmene er dette indre Oslofjords største svartbakkoloni. Foto Morten Bergan.

3) Tabeller

BUSKERUD 2015: Drøbaksund og Vestfjorden

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Ss	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Storskjær*	Hurum	16. mai	211		1		2		1	54	2			2	83	60	6	
Sandpollskjær	Hurum	16. mai	12											2				10
Rognholmen	Hurum	16. mai	1								1							
Kavringen	Hurum	16. mai	5											4			1	
Furuholmen	Hurum	16. mai	2								1						1	
Klaueholmene	Røyken	16. mai	2								1			1				
"Kraftskjær"	Røyken	16. mai	1											1				
Kapellvika	Røyken	16. mai	3					3										
Østre Hjelpskjær*	Røyken	16. mai	222										217	1				4
Vestre Hjelpskjær*	Røyken	16. mai	238		1	1					1		233	2				
Sætrepollen	Røyken	16. mai	2		2													
Søndre Sundbyholmen*	Røyken	16. mai	122				4			70	2				23	15	8	
Midtre Sundbyholmen*	Røyken	16. mai	2													1	1	
Nordre Sundbyholmen*	Røyken	16. mai	113				2			42	1				33	32	3	
Høvikskjæra*	Røyken	16. mai	107		1		4			55					20	19	8	
Demmekilskjæra*	Røyken	16. mai	7			1				1	1			2	2			
Ramtonholmen	Røyken	16. mai	16								1			7	1	7		
Dyna*	Røyken	16. mai	16						1	2					4	8	1	
Flåskjær*	Røyken	16. mai	0															
Skurven*	Røyken	16. mai	14							9					4	1		
Geitungholmen*	Røyken	16. mai	34				3			3	1			12	10	4	1	
Sum 2015			1130	0	5	2	15	3	2	236	12	0	450	34	180	147	30	14
Sum 2013			924	1	4	2	14	6	2	215	14	0	117	50	283	167	39	10
% endring 2013-2015			+22,3	-100	+25,0	-	+7,1	-50,0	-	+9,8	-14,3	-	+284,6	-32,0	-36,4	-12,0	-23,1	+40,0

Tabell 1. Hekkelokaliteter 2015. *=fredet lokalitet.

Ss = storskarv, **Ks**=knoppsvane, **Kg**=kanadagås, **Hg**=hvitkinngås, **Gg**=grågås, **Sa**=stokkand, **Æf**=ærfugl, **Tj**=tjeld, **Rs**=rødstilk, **Hm**=hettemåke, **Fm**=fiskemåke, **Gm**=gråmåke, **Sm**=sildemåke, **Sb**=svartbak, **Mt**=makrellterne

Tjeld med to unger – klarer du å se dem? Foto Morten Bergan.

Denne rapporten ligger til nedlasting her:

<http://nofoa.no/8184>

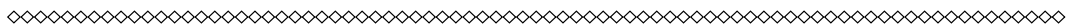
Rådata for sjøfugltellingene ligger her:

Buskerud

<http://nofoa.no/prosjektdata/40>

Oslo og Akerhus (egen rapport)

<http://nofoa.no/prosjektdata/41>

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus

Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO

leder@nofoa.no